

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 23.08.2019 р., протокол №01

Лексикологія англійської мови

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно),
(шифр і назва спеціалізації)
перша – англійська

освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури
(назва освітньо-професійної програми)
(переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»

Бердянськ, 2019

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Каліберда О. О., доцент кафедри іноземних мов і методики викладання, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 20.06.2019 р., протокол №08.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Лексикологія англійської мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська.

Предметом навчальної дисципліни є словниковий склад англійської мови, закономірності його розвитку, функціонування та шляхи збагачення.

Міждисциплінарні зв'язки: англійська мова, корективний фонетичний курс англійської мови, практична граматики англійської мови, історія зарубіжної літератури, країнознавство Великобританії і США, теоретична фонетика англійської мови, теоретична граматики англійської мови, історія англійської мови, методика навчання іноземної мови і літератури, стилістика англійської мови, теорія та практика перекладу з англійської мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета курсу «Лексикологія англійської мови» – отримання знань про словниковий склад англійської мови, закономірності його розвитку, функціонування та шляхи збагачення, ознайомлення з основними теоретичними положеннями в галузі лексикології англійської мови на основі поглибленого та всебічного вивчення конкретних фактів, а також застосування отриманих знань та навичок у подальшій науково-дослідній діяльності, практиці навчання англійської мови, перекладу.

1.2. Основним завданням вивчення дисципліни «Лексикологія англійської мови» є ознайомлення з етимологічною структурою лексичного складу сучасної англійської мови; розгляд морфологічної будови лексичних одиниць та способів словотворення в сучасній англійській мові; формування уявлення про семантичну структуру лексичних одиниць; систематизація відомостей про парадигматичні відношення в лексиці; ознайомлення зі стилістичними особливостями англійського лексикону; систематизація відомостей про фразеологічну систему, діалекти та регіональні варіанти англійської мови; виявлення закономірностей розвитку англійської лексикографії та розгляд основних проблем англійської теоретичної лексикографії.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. ЗК 09. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 07. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів. ПРН 08. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності. ПРН 09. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчається(ються), описувати

<p>СК 03. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються.</p> <p>СК 04. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію.</p> <p>СК 08. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>	<p>соціолінгвальну ситуацію.</p> <p>ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.</p> <p>ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.</p>
---	--

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Theme 1. Morphological structure of English words. Object and main concepts of lexicology as a branch of linguistics. Notion of a *word*. Internal and external structure of a word. Word versus morpheme. Classification of morphemes. Root morphemes. Affixation morphemes. Free morphemes: lexical morphemes, functional morphemes. Bound morphemes: derivational morphemes, inflectional morphemes. Semi-bound morphemes. Combining forms. Polysemic morphemes. Homonymic morphemes. Types of stems. Method of immediate and ultimate constituents. Morphological analysis. Morphological analysis versus morphemic analysis.

Theme 2. Word-formation in modern English. The main ways of word-formation in modern English. Affixation. Classification of affixes. Prefixation: classification of prefixes. Suffixation: classification of suffixes. Infix. Semi-affixes. Combining forms. Word composition. Classification of compound words. The criteria of compounds. Pseudo-compounds. Conversion. Types of conversion. Substantivation. Adjectivisation. Shortenings. Contractions: apocope, apheresis, syncope, mixed clipping. Abbreviation: acronyms, alphabetical abbreviations, compound abbreviations, graphic abbreviations, Latin abbreviations. Secondary ways of word-formation: blending, back-formation, onomatopoeia, sound interchange, stress interchange, nonce words.

Theme 3. Etymological survey of modern English word stock. Words of native origin: words of Endo-European stock, words of Common Germanic stock. Foreign elements in modern English. Borrowings: Celtic borrowings, Latin borrowings, Scandinavian borrowings, French borrowings, Greek borrowings, borrowings from other languages. Classification of borrowings according to the borrowed aspect: borrowings proper, translation loans, semantic borrowings. Classification of borrowings according to the degree of assimilation: phonetic assimilation, grammatical assimilation, semantic assimilation, completely assimilated borrowings, partially assimilated borrowings, barbarisms. Etymological doublets/triplets. International words.

Theme 4. Semantic structure of English words. Semantics as a linguistic field. Two approaches to word meaning: referential approach, functional approach. Meaning versus concept. Types of word meaning: lexical meaning, grammatical meaning, denotative meaning, connotative meaning. Connotative meaning: stylistic connotation, emotional connotation, evaluative connotation, expressive/intensifying connotation. Implicational meaning. Direct meaning. Figurative meaning. Semantic structure of monosemantic and polysemantic words.

Meaning of the word and context: linguistic context (lexical/grammatical), extralinguistic context. Change of meaning versus development of meaning. Linguistic and extralinguistic causes of new meaning development. Semantic changes: generalization of meaning, specialization of meaning, transference of meaning resulting from tropes (linguistic metaphor, linguistic metonymy, secondary ways of semantic changes).

Theme 5. English vocabulary as a system. Synonyms. Synonymic dominant. Criteria of synonymy: conceptual criterion, semantic criterion, criterion of interchangeability. Classification of synonyms: classification of synonyms according to V. V. Vinogradov (absolute synonyms, ideographic synonyms, stylistic synonyms); classification of synonyms according to the criterion of interchangeability in context (total synonyms, relative synonyms, contextual synonyms); classification of synonyms as words differing in connotations (degree of intensity connotation, duration connotation, emotive connotation, evaluative connotation, causative connotation, connotation of manner, connotation of duration and manner, connotation of attendant features, stylistic connotation). Sources of synonymy. Homonyms. Traditional classification of homonyms (homonyms proper, homophones, homographs, homofoms). Classification of homonyms according to A. I. Smirnitsky (full homonyms, partial homonyms: simple lexico-grammatical partial synonyms, complex lexico-grammatical partial synonyms, partial lexical synonyms). Classification of homonyms according to their origin: etymological homonyms, historical homonyms. Paronymy as an intermediate phenomenon between synonymy and homonymy. Malapropisms. Sources of homonymy. Euphemisms. Antonyms. Classification of antonyms: structural classification, semantic classification.

Theme 6. English lexis classifications. Classification of words according to their morphological structure. Classification of words according to their functions. Part of speech classification. Lexico-grammatical classification of words. Thematic grouping of words: hyperonymy, hyponymy, equonymy, hierarchical relationships among words. Ideographic grouping of words: theory of semantic field, common semantic denominator. Classification of words according to emotional colouring. Classification of words according to functional styles. Functional styles. Neutral words. Words belonging to formal style: terms, learned words (words that are used in scientific prose, officialese words, literary words, poetic words). Barbarisms. Archaisms. Neologisms: semantic neologisms, transnomination, proper neologisms. Words belonging to informal style: colloquial words, literary colloquial words, non-literary (sub-standard) colloquial words (slang, jargonisms), professionalisms, vulgarisms. Dialect words. Non semantic grouping of words: alphabetical organisation, grouping according to the length of words, grouping according to the word's frequency.

Theme 7. English phraseology. Definition of the notion *phraseological combination*. Motivation and stability of phraseological units. Criteria for identifying phraseological units: semantic criterion, structural criterion. Classification of phraseological units: thematic (etymological), semantic, syntactical, structural-semantic, contextological, functional, formal, and functional classifications. Ways of forming phraseological units. Semantic relations in phraseology. Stylistic aspects of phraseological units. Proverbs, sayings, familiar quotations, and cliché.

Theme 8. Dialects and regional variants of the English language. Definition of the notions *dialect* and *variant*. Standard English. Variants of the English language in the British Isles: Scottish English, Irish English. Local dialects in the British Isles. English language outside the British Isles. Origin of the regional variants. American English. Specific features of American English on lexical level. Historical Americanisms. Proper Americanisms. Different semantics and functioning of some morphological analogues in British and American variants of modern English. Borrowings into American English from Spanish and languages of American Indian. Phonetic and grammatical peculiarities of American English. Global character of modern English. Canadian English. Australian English. Indian English.

Theme 9. English lexicography: history and theory. Object and main concepts of lexicography. Connection of lexicology and lexicography. Periodization of English lexicography. Latin glossaries in the early history of lexicography. Formation of English lexicography: Latin glosses and glossaries, bilingual Latin-English glossaries, bilingual dictionaries, dictionaries of «hard words», dictionaries of everyday words, etymological dictionaries, innovations of S. Johnson dictionary, Oxford English Dictionary. Dictionary typology. Dictionary structure: front matter, megastructure, macrostructure, microstructure, mediostructure, back matter. Microstructure: headword, orthography, pronunciation, grammar, definition, illustrative examples, phraseology, etymology and word histories. Metalanguage of a dictionary entry.

3. Рекомендована література

Основна

1. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської і української мови. Вінниця: Нова Книга, 2008. 248 с.
2. Гороть Є. І., Гончарук С. В., Малімон Л. К., Рогатюк А. Є., Рогач О. О. Теоретична й практична лексикологія сучасної англійської мови. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 340 с.
3. Каліберда О. О. English Lexicology: Lecture Course: навч. посіб. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2015. 216 с.
4. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2001. 117 с.
5. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.

Додаткова

1. Антрушина Г. Б., Афанасьєва О. В., Морозова Н. Н. Лексикологія англійського язика: учеб. пособ. для студ. Москва: Дрофа, 1999. 288 с.
2. Арбекова Т. И. Лексикологія англійського язика (практический курс): учеб. пособ. для II-III курсов ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: «Высшая школа», 1977. 240 с.
3. Арнольд И. В. Лексикологія современного англійського язика: учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Высшая школа, 1986. 295 с.
4. Гинзбург Р. З., Хидекель С. С., Князева Г. Ю., Санкин А. А. Лексикологія англійського язика : учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Высш. школа, 1979. 269 с.
5. Зацний Ю. А. Неологізми англійської мови 80-90 років ХХ ст. Запоріжжя: Тандем-У, 1997. 396 с.
6. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: ЗДУ, 1998. 431 с.
7. Зацний Ю. А., Бутов В. Н. Новая общественно-политическая лексика и фразеологія. Запорожье: ЗГУ, 2000. 200 с.
8. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови: монографія. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. 243 с.
9. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О., Занцна В. Ю. Соціолінгвістичні аспекти вивчення словникового складу сучасної англійської мови: монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2004. 284 с.
10. Зацний Ю. А. Сучасний англійськомовний світ і збагачення словникового складу: монографія. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
11. Зыкова И. В. Практический курс англійської лексикології: учеб. пособ. для студ. лингв. вузов и фак. ин. яз. 3-е изд., стер. Москва: Издательский центр «Академия», 2008. 288 с.

12. Иванова Е. В. Лексикология и фразеология современного английского языка: учеб. пособ. для студ. учреждений высш. проф. образования СПб : Филологический факультет СПбГУ; Москва: Издательский центр «Академия», 2011. 352 с.
13. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка: учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. 2-е изд., перераб. Москва: Высш шк., 1996. 381 с.
14. Махачашвілі Р. К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови в технофері сучасного буття: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2008. 204 с.
15. Минаева Л. В. Лексикология и лексикография английского языка. Москва: АСТ, Астрель, 2007. 142 с.
16. Мостовой М. І. Лексикологія англійської мови: підруч. для студ. ін-тів і фак. інозем. мови. Харків: «Основа», 1993. 255 с.
17. Скибина В. И. Национально негомогенный язык и лексикографическая практика : монография. Запорожье: РИП «Видавецъ», 1996. 176 с.
18. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. Москва: Филологический факультет МГУ им. М. В. Ломоносова, 1998. 265 с.
19. Ступин Л. П. Лексикография английского языка: учеб. пособие для студ. ин-тов и фак. иностр. яз. Москва: Высш. шк., 1985. 167 с.
20. Ступин Л. П. Лексикография английского языка: учеб. пособие для студ. ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : «Высшая школа», 1985. 167 с.
21. Aarts B., McMahon A. The Handbook of English Linguistics. Blackwell Publishing, 2006. 815 p.
22. Algeo J. The Origins and Development of the English Language. 6-th ed. Wadsworth Publishing, 2009. 347 p.
23. Atkins B. T. S., Rundell M. The Oxford Guide to Practical Lexicography. Oxford University Press, 2008. 540 p.
24. Baugh A. C., Cable T. A History of the English Language. 5-th ed. Prentice Hall, 2001. 448 p.
25. Brinton L. J. The Structure of Modern English: A Linguistic Introduction. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2000. 358 p.
26. Halliday M. A. K., Yallop C. Lexicology: A Short Introduction. Bloomsbury Publishing, 2007. 117 p.
27. Harley H. English Words: A Linguistic Introduction. Blackwell Publishing, 2006. 296 p.
28. Hartmann R. R. K., James G. Dictionary of Lexicography. Routledge, 2002. 176 p.
29. Jackson H., Zé Amvela E. Words, meaning and vocabulary: an introduction to modern English lexicology. London, New York: Continuum, 2007. 248 p.
30. Lerer S. The history of the English language. 2-nd ed. The Great Courses, 2008. 226 p.
31. Lipka L. An Outline of English Lexicology: Lexical structure, Word Semantics, and Word-formation. 2. ed. Tübingen: Niemeyer, 1992. 212 p.
32. Wright J. Dictionaries. Resource Books for Teachers. Series editor Alan Maley. Oxford University Press, 1998. 172 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Lexicology>
4. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_dialects_of_the_English_language
5. URL: <http://www.collectbritain.co.uk/collections/dialects/>
6. URL: <http://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words/loanwords.html> (запозичення)
7. URL: <http://www.etymonline.com/> (етимологічний словник)
8. URL: <http://www.wordorigins.org/> (історія окремих слів)
9. URL: http://fun-with-words.com/etym_explain.html (історія окремих слів)

10. URL: <http://www.synonym.com/> (словник синонімів)
11. URL: <http://www.acronymfinder.com/>
12. URL: <http://www.urbandictionary.com/>
13. URL: <http://dictionary.cambridge.org/>
14. URL: <http://www.merriam-webster.com/>
15. URL: <http://www.thefreedictionary.com/>
16. URL: <http://dictionary.reference.com/>
17. URL: <http://www.thesaurus.com/>

4. Методи навчання: лекції та дискусії основані на наукових статтях, вправи.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64	задовільно		D (задовільно)
50-57			E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)